

P

E

P

**LLENGÜES VEHICULARS
EN EL PROGRAMA
D'EDUCACIÓ PLURILINGÜE
I INTERCULTURAL (PEPLI)
ORIENTACIONS
METODOLÒGIQUES**

L

I

(CENTRES ESO, BATXILLERAT, FP, FPA)

**GENERALITAT
VALENCIANA**

Conselleria d'Educació,
Cultura i Esport

**TOTS
A UNA
veu**

ÍNDEX

	1. INTRODUCCIÓ	4
	2. APRENENTATGE COMPETENCIAL AMB METODOLOGIA TILC I LLENGUA VEHICULAR	7
	3. ORIENTACIONS METODOLÒGIQUES	8
	BASTIDES	8
	COMPETÈNCIA ORAL	8
	ESTRATÈGIES DE COMUNICACIÓ ORAL DEL PROFESSORAT	8
	MATERIALS I RECURSOS	8
	ACTIVITATS	9
	CORRECCIÓ I AVALUACIÓ	9
	LECTURA	10

1. INTRODUCCIÓ

La preocupació per l'aprenentatge de llengües ha de centrar el debat sobre les pedagogies docents perquè el domini de la competència comunicativa és fonamental en la formació de l'alumnat. A aquesta competència comunicativa s'arriba a partir de l'aprenentatge de diverses llengües i així ho evidencia un dels objectius del PEPLI: «garantir a l'alumnat del sistema educatiu valencià l'assoliment d'una competència plurilingüe». Per a això, cal adoptar enfocaments plurilingües integrats (Llei 4/2018, cap. 21), tant en l'ensenyament de llengües (Tractament integrat de llengües, TIL) com en l'ús vehicular en les àrees no lingüístiques (Tractament integrat de llengua i continguts, TILC).

En el context sociolingüístic actual en què els centres presenten una gran diversitat lingüística per la procedència de l'alumnat, pel nivell de competència desigual en les llengües vehiculars, pels rendiments acadèmics, el domini del llenguatge acadèmic diferents, etc., la metodologia TILC sembla la més idònia per a donar resposta a aquesta situació. La concreció del TILC es fonamenta en la gestió integrada de les llengües i dels continguts, cosa que **facilita tant l'aprenentatge lingüístic com la construcció de coneixement a través de diverses llengües.**

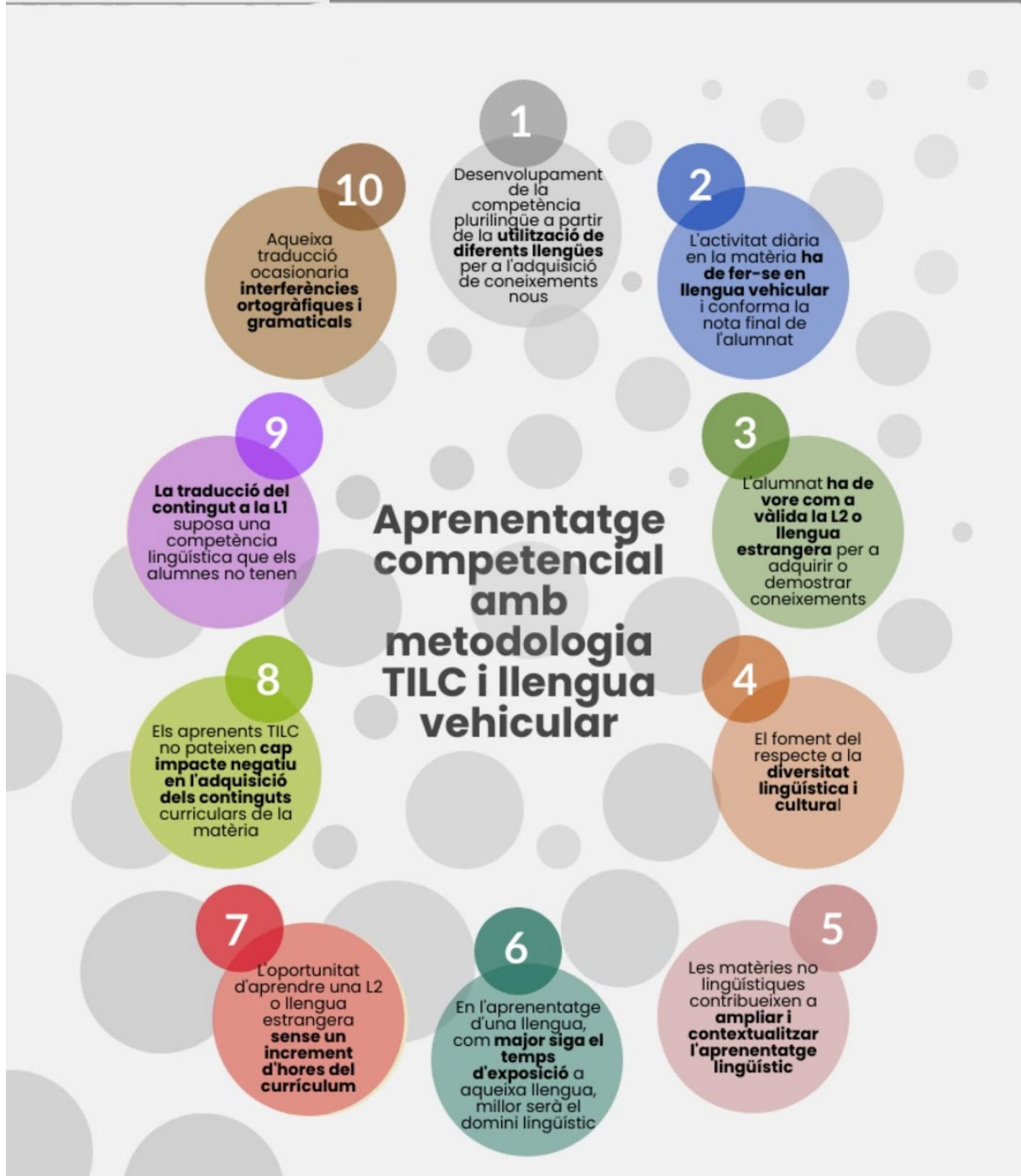
La proposta del TILC se centra en el **desenvolupament competencial** ja que en les àrees no lingüístiques, junt amb el treball dels continguts curriculars, també s'aprén llengua i són el marc idoni en què l'alumnat pot aprendre a usar la llengua en un marc contextualitzat. Es tracta d'aprofitar aquesta situació que ja es dona, l'ús de la llengua, per a evidenciar-la, preveure-la, organitzar-la, sistematitzar-la i avaluar-la com es fa amb els continguts propis de cada àrea no lingüística. En definitiva, amb el TILC es pretén que l'alumnat aprenga significativament els coneixements d'aquestes matèries tenint en compte també la llengua.

En aquesta publicació s'ofereixen unes orientacions metodològiques sobre com fer el treball de l'ensenyament de la llengua vehicular des de les àrees no lingüístiques. S'hi ha incorporat una infografia inicial que recull esquemàticament tots els continguts essencials.

Tot i que els enfocaments metodològics TILC es poden orientar des de l'ús vehicular d'una L1, aquestes orientacions que es proposen van adreçades a l'ús **d'una L2 o una llengua estrangera (LE)** per a vehicular continguts no lingüístics amb un tractament TILC.

LLENGUA VEHICULAR

en el PEPLI

2. APRENTATGE COMPETENCIAL AMB METODOLOGIA TILC I LLENGUA VEHICULAR

1. Quan es parla d'educació plurilingüe no es refereix només a l'ensenyament de diverses llengües sinó que s'entén que **la interrelació i la interacció** d'aquestes -les curriculars, les pròpies i les contextuals- ajuden a assolir el mateix objectiu: el desenvolupament de la competència comunicativa plurilingüe de l'alumnat a partir de la utilització de diferents llengües com a vehicle per a l'adquisició de nous coneixements.
2. Les intervencions a classe, les activitats, la presentació de treballs, juntament amb els exàmens i altres mitjans, són instruments avaluadors i, per tant, també conformen la nota final de l'alumnat. Per això, **l'activitat diària en la matèria ha de fer-se en la llengua vehicular.**
3. En un enfocament plurilingüe l'alumnat ha de **percebre com a vàlida la L2 o la llengua estrangera** per a adquirir i demostrar els coneixements sol·licitats. Per tant, si es deixa que l'alumnat realitzi els exàmens, altres proves i tasques en L1, només percebrà la L1 com a llengua útil per a demostrar què ha après.
4. Amb un enfocament plurilingüe es fomenta que la consciència lingüística de l'alumnat es desenvolupi des de totes llengües al seu abast i això afavoreix **el respecte a la diversitat lingüística i cultural** en consonància amb la realitat dels centres educatius actuals.
5. No és suficient l'ús vehicular d'una llengua únicament en les àrees lingüístiques per a un assoliment òptim de la competència plurilingüe. Les matèries no lingüístiques inclouen, a més dels aspectes generals del llenguatge acadèmic, lèxic i estructures lingüístiques pròpies i gèneres discursius específics. D'aquesta manera, **les matèries no lingüístiques contribueixen a ampliar i a contextualitzar l'aprenentatge lingüístic.**
6. Per a aprendre una llengua, com major siga el **temps d'exposició** de l'alumnat a aqueixa llengua, millor serà el domini lingüístic obtingut. Per això, la implementació de diverses llengües vehiculars en àrees no lingüístiques és fonamental per a consolidar l'aprenentatge lingüístic des d'altres matèries.
7. Una llengua s'aprén millor si s'usa per a aprendre, i amb la metodologia TILC l'alumnat té l'oportunitat d'aprendre una L2 o una llengua estrangera i practicar-la **sense incrementar les hores del currículum** específicament destinades a l'aprenentatge de la llengua.
8. L'adquisició de competències en ambdós tipus d'àrees (lingüístiques i no lingüístiques) és més efectiva quan s'usa l'enfocament metodològic integrat que quan es fa de manera separada. A més, diversos estudis suggereixen que els aprenents TILC obtenen els mateixos resultats en l'àrea no lingüística respecte a altres alumnes que l'estudien en la seua primera llengua, és a dir, **no s'ha observat cap impacte negatiu en l'adquisició dels continguts curriculars de la matèria quan es vehicula en L2.**
9. Permetre la traducció del contingut de la matèria a la L1 suposaria **demanar a l'alumnat una competència lingüística que, en molts casos, encara no té assolida.** Hi ha molts aspectes que cal tindre en compte en la traducció i interpretació de documents relacionats amb el registre, la fraseologia, expressions simbòliques o figurades, sentits culturals propis d'una llengua, etc.
10. A més, com que el material facilitat a l'alumnat ha d'estar en la llengua vehicular, permetre **la traducció en algunes activitats puntuals ocasionaria interferències ortogràfiques i gramaticals** perquè no tindrien cap model de referència en el qual basar-se.

3. ORIENTACIONS METODOLÒGIQUES

- **Bastides**

Vehicular una matèria en una llengua que no és la L1 de l'alumnat implica que els/les docents han de donar ajudes en cada etapa del procés d'aprenentatge, s'ha de **proporcionar unes bastides** que permeten a l'alumnat una major comprensió i una major adquisició de competències de manera entenedora. Aquestes bastides també es poden oferir en l'elaboració dels instruments d'avaluació, com poden ser les proves d'avaluació objectives.

La traducció de paraules, l'ús d'imatges, de recursos tipogràfics, material audiovisual i altres bastides poden ajudar l'alumnat en qualsevol moment del procés d'ensenyament-aprenentatge. Ara bé, a mesura que **els coneixements lingüístics de l'alumnat les faça innecessàries, les bastides aniran retirant-se.**

- **Competència oral**

El domini de les competències orals resulta fonamental en el propi procés d'adquisició d'una llengua. Cal **exercitar la interacció** a l'aula amb una finalitat eminentment social però també per a comprendre i compartir coneixements. El professorat ha de fomentar debats, la interacció entre l'alumnat, proposar activitats interactives, de resum o elaboració de mapes mentals d'allò que s'ha explicat i ha de treballar amb agrupaments flexibles.

La llengua d'interacció oral ha de ser la llengua vehicular de la matèria, ara bé, **cal adaptar-se** a les aptituds i capacitats de l'alumnat, la qual cosa comporta l'ús de la L1 en situacions concretes. El **canvi de codi** és una estratègia natural en la comunicació, sobretot en les primeres fases de l'aprenentatge. Si l'alumnat intercanvia els dos idiomes quan no té suficients recursos lèxics o de construcció del discurs és una actitud que no s'ha de penalitzar. Igualment, és recomanable començar a introduir pràctiques de **mediació lingüística** en la llengua vehicular o d'una llengua a una altra.

- **Estratègies de comunicació oral del professorat**

El professorat, en un context TILC, ha de preparar les sessions tenint en compte l'heterogeneïtat de l'alumnat des del punt de vista lingüístic. Per tant, cal que prèviament tinga en compte la utilització de diverses **estratègies orals per fer-se entendre**: repetir els conceptes o els enunciats importants, parafrasejar, reformular, explicar els conceptes o les paraules clau, reduir la densitat dels conceptes nous i intercanviar els codis o permetre l'ús de la L1 en situacions determinades, per exemple, quan cap de les altres estratègies han funcionat. Amb açò no es vol dir que el professorat utilitze la traducció per a resoldre qualsevol dificultat o malentès. Abans ha d'intentar fer-se entendre amb la resta d'estratègies de comunicació i recórrer a la traducció només en última instància. És important, doncs, que el professorat tinga clars els motius per a les diferents estratègies i que en siga conscient de l'ús.

- **Materials i recursos**

L'alumnat és l'eix sobre el qual pivoten la majoria de decisions pedagògiques. La selecció i l'adaptació dels materials i recursos també estan condicionades als interessos, les habilitats, les capacitats, els estils d'aprenentatge i les característiques socials i culturals d'aquests. Per això, caldrà oferir un ventall ampli de

recursos per atendre la diversitat que se sol trobar a les aules: des del llibre de text al material visual, textos informatius complementaris (diaris, revistes, enciclopèdies, fullets informatius, catàlegs, etc.), que s'utilitzen sota formats (processadors de textos, bases de dades, programes de dibuix, etc.), canals (internet, telefonia mòbil, aplicacions, etc.) i dispositius (mòbil, videocàmera, etc.).

En aquest sentit, l'aprenentatge de les llengües en un context TILC es pot veure afavorit per les TIC. El/la docent ha de tindre una sèrie d'estratègies didàctiques per a fer un ús adequat i eficient de tota la diversitat que pot trobar actualment: blog, wiki, xarxes socials, mapes conceptuals, webquest, podcast, vídeo, etc. Entre **els avantatges en l'ús de les TIC** trobem la major flexibilitat i adaptació al context de l'alumnat. Ara bé, no és sobrer recordar que el fet d'utilitzar recursos multimèdia, no garanteix un aprenentatge significatiu. El que ha de preocupar-nos és l'estratègia metodològica i quin és el recurs adequat per a l'assoliment d'uns objectius.

Els llibres de text, altres materials curriculars i les eines TIC han d'estar en **la llengua vehicular** de la matèria o del mòdul establida en el projecte lingüístic de centre; ara bé, es pot introduir algun recurs en L1 amb la finalitat comparativa entre L1 i L2 o la llengua estrangera i així consolidar coneixements. També pot ser interessant introduir materials en L1 com a bastida però tenint en compte que aquests aniran desapareixent a mesura que la competència lingüística de l'alumnat augmente.

Quan l'alumnat no coneix el significat de les paraules cal que faça ús de **llibres de text i diccionaris** per a consultar dubtes.

• Activitats

Les activitats i les tasques, tenen l'objectiu d'augmentar l'autoconfiança de l'alumnat mitjançant la pràctica, per això, cal utilitzar sempre la llengua vehicular de la matèria, mòdul o àmbit. Cal començar per activitats que els siguin conegudes o que estiguen molt estretament relacionades amb els coneixements previs de l'alumnat; es plantejaran després activitats en què s'utilitze un llenguatge i un vocabulari que l'alumnat domine en L2 o llengua estrangera; i **s'anirà incrementant progressivament la dificultat** en introduir conceptes abstractes però sempre amb suport i referències visuals. La intenció és que cada vegada més, l'alumnat utilitze estructures lingüístiques més complexes. Aquesta idea de progressió implica que caldrà avaluar també les activitats i les tasques proposades per a constatar si s'ha assolit la finalitat per a la qual estaven dissenyades. Una tasca final podria ser l'exposició d'un treball cooperatiu guiat pel professorat i amb el suport de les TIC.

Les activitats sobre la **reflexió metalingüística** permeten posar en relació la llengua que està aprenent (L2 o llengua estrangera) a partir de la llengua que coneix l'alumnat. Per això cal aprofitar el potencial didàctic de les pràctiques d'alternança de codi (transllenguatge). És a dir, el que aprèn l'alumnat en una llengua és igualment vàlid per a la resta de llengües. Pedagògicament té molta importància que l'alumnat prenga consciència de les semblances i de les diferències entre les llengües que està aprenent i la L1.

• Correcció i avaluació

Si parem atenció a la correcció, el contingut i els conceptes essencials han de ser els mateixos als apresos en les classes impartides amb L1. Cal **prioritzar la correcció dels errors de contingut i no dels errors de forma**: la matèria ha de tindre prioritat sobre la correcció de la llengua. Per això, és recomanable que si l'alumnat manifesta algun problema a l'hora d'expressar-se tant oralment com per escrit, recórrega a la L1 abans de deixar la intervenció incompleta. Cal evitar que les correccions lingüístiques siguin constants i sistemàtiques. Una bona estratègia és que el/la docent repetisca la forma correcta davant d'una pronúncia defectuosa o d'un barbarisme, per exemple.

Es poden **permetre algunes errades** lingüístiques sempre que no estiguen relacionades amb el contingut lèxic i sintàctic treballat a classe. A més, el professorat es coordinarà amb el departament lingüístic corresponent per a determinar quines errades lingüístiques ha de corregir tenint en compte els continguts treballats al llarg del curs i el nivell competencial que l'alumnat ha de demostrar.

En les **proves o exàmens**, pel que fa a l'avaluació de les habilitats lingüístiques, és convenient incloure **un primer apartat en què s'avalua, sobretot, el contingut de l'assignatura i un de segon per a avaluar aspectes lingüístics**. El primer es basa en la comprensió i es pot estructurar com un test. El segon apartat pot orientar-se als aspectes lingüístics a partir d'un text en L2 o llengua estrangera i amb preguntes obertes, les respostes de les quals s'han de donar també en L2 o llengua estrangera. D'aquesta manera es poden avaluar, en una mateixa prova, a més d'aspectes purament lingüístics (assoliment del lèxic específic, de les estructures comunicatives estudiades, etc.), la comprensió lectora i l'expressió escrita.

• Lectura

Per a l'aprenentatge de llengües, siga en àrees lingüístiques com en àrees no lingüístiques, la lectura en **la llengua vehicular de la matèria ha d'ocupar una posició rellevant**, no només com un instrument d'accés a la informació sinó també com a mitjà de gaudi. Per tant, les matèries no lingüístiques també han de col·laborar en el Pla de Foment de la Lectura, que ha de ser conseqüent amb l'ús vehicular que regula el PLC. Es tracta de millorar la comprensió lectora i, a partir d'ací, les altres habilitats. Cal tindre en compte que, pel que fa a la tria de textos, cal adaptar-los o seleccionar-ne sols algunes parts per a adequar-los a les capacitats de l'alumnat.

GENERALITAT
VALENCIANA

TOTS
A UNA
veu

Conselleria d'Educació,
Cultura i Esport